

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Qvibus Totvm Hominis Christiani Officivm Explicatvr; Quidque is fugere,
quid agere debeat, quàm exactiſimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindellicorum ; Dilingæ, 1695

Discvrsvs XXVI. De Turpitudine Avaritiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45964](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45964)

DISCURSUS XXVI.

De Turpitudine Avaritiæ.

I. **S** Paulus Apostolus verbis, magnum quiddam significantibus, pecuniæ cupiditatem omnium malorum radicem appellavit. *Radix omnium malorum est Cupiditas.* Hæc enim cupiditas aut jam parturit, aut quasi in virtute & radice omnia mala continet, illico paritura, quamprimum nacta fuerit occasionem. Considerandum nunc est, tres in omni radice præcipuas esse conditiones: In primis quod sint occultæ; dein quod sint fecundæ: ac denique quod bene in terra firmatæ; atque ideo evelli difficulter possint. Quæ tres proprietates clarè nobis Avaritiæ naturam ob oculos ponunt, quæ in ima humani pectoris se demittit; dein pascua omni vitio subministrat; ac demum non nisi summa cum difficultate evellitur, saltem cum ipsis etiam fibris. Id ipsum hodie videamus. Nam si ad exsiccandas annosas radices melius nihil occurrit, quàm easdem effodere, confido id ipsum me in cordibus vestris effecturum, & hanc pestiferam radicem aridam redditurum, cum eam totâ discooperuero, & Soli veritatis exposuero.

I.

II. Avaritiæ, ait Propheta, ingens

Lyceum aperit, Lyceum tam vastum quàm amplius est orbis terrarum: versus; ad eò frequentatum, ut omnes fere homines suos numeret Auditor & discipulos. Et quamvis ne unum quidem diem, quâ ab hoc studio vacent, concedat, attentissimi ostantur habet omnes: usque ad eò prædicationes ipsius gratæ sunt, ex quibus non die novos modos addiscunt, sed lucra sua promoveant. *Anno re usque ad majorem omnes Avaritiæ student.* Neque velim vos crederet stoliditatem quibusdam ingenuis esse, quod minus proficiant; nec illi ipsi, qui ad alia negotia profecti stupidi ac tardi habentur, quibus replicantur, non nisi merum ingenium sunt, cum pervertæ hinc Magister aures accommodant. Unde id facit inter homines, quod Polypus inter pisces, qui cum alias trunci instar est stupidus, cum ad rapiendum devoratur, totus est manus, totus ingenium & sagacitas. De salute animæ sermonem instituere; nihil capient pronitus, stipitum instar assidebunt. De lucro verba facite, non nisi Doctores experiemini; diceretis, non est illos ipsos, sed totos alios; nam cum de accumulandis bonis agitur, quilibet eorum est loco multorum multiplicati sunt; ac cum de salute sermo

inferretur, nõ dimidium quidem hominem referunt: *nihil habet homo jumento amplius.* Et tamen, quantuscunque Avaritiæ Academia tam numerosos habeat Auditores, quis nihilominus est, qui velit confiteri, quod et a Magistratibus uratur? Nemo non jactat, se longè ab ea positum, nemo non sibi ipsi id persuadet; & ipsi sibi suam pestem abscondit, ut adeo prima hæc sit Avaritiæ conditio, quæ radicis instar occulta habetur. *Radix omnium malorum est cupiditas.*

III. Sed ne hic loquendi modus vobis amplificatio aliqua videatur, oportet Avaritiam in duas species distinguere; unam quidem in affectu, alteram in effectu; unam in retinendo, alteram in rapiendo; unam Liberalitati oppositam, alteram Justitiæ. Utramque hanc pestem in cor humanum radices suas dilatasse dico, & tamen in eodem velut sepultas lateat. *Fructus peccati radicabitur in illis, & non intelligitur.*

IV. Prima itaque occultæ Cupiditatis species Justitiæ opponitur, & consistit in violenta bonorum alienorum vindicatione, quidquid deinde ipsi fiat. Et hic mihi occurrunt magno meo cum dolore quàm plurimi Pauperes, quos non possum non criminis arguere, qui pro eo, quod manuum suarum labore alere se possent ac sustentare, solum istas manus suas extendunt ad clependum & furandum, quosunque devenerint; & postmodum occultam radicem hanc in cordibus suis fovent obtentu necessitate, quæ premuntur, utur affectata.

Quoties enim possent magnum illud damnum avertere, quod hortis, Vineis, Olivetis, ac sylvis inferunt? Possent ligna arida colligere; ipsi autem virentes arbores juxta vias succidunt, Ramis & frondibus esse contenti possent, ipsi verò truncos ad usque terram prosterunt. Possent nonnullos fructus humaniter carpere; ipsi verò omnes sine discrimine pessumdant. Quod si etiam hujusce generis homines, operis adlecti, agrum colant, & postmodum, cum ad accipiendam mercedem devenitur, per errorem plùs, quàm ipsi competat, accipiant, ubi aliquem invenietis, qui Domino ita erranti numum unum restituat? Imò gratissimum hoc ipsi accidit, & sortem sibi faustam gratulantur, & tanquam rem suam expendant. Demus, quod error hujusmodi rem omnino exiguam concernat: non exiguam tamen cupiditatem in corde delitescentem, & suo tempore proditorem manifestat: nam, etiamsi hic ipse error Summam majorem ipsi attulisset, eadem omnino ratione, animo quin etiam hilariore, illam acceptassent.

V. Verùm dùm Pauperes tam manifestarum arguo injustitiarum, nolim vos cogitare, ò Divites, quod vos excusare intendam. Imò quis fraudes explicet, quas Opulenti longè potentius exequuntur, licet in ipsi longè minùs sint tolerabiles, quod non ex necessitate, sed ex ipsa prodent abundantia. *Prodit quasi ex adipe iniquitas eorum.* Communiter creditur, quod Egeni sua divitiis sub-

Zz 2

sub-

EGNERI
O Christianus

subtrahant ac furentur : ego verò opinionis longè diversæ essem ; quia si res justà lance expendantur, compariemus, multò plus illud esse, quod Divites Pauperibus, quàm quod pauperes Divitibus abstulerint. Certè nusquam invenio, quòd Sacræ Pagine in Egenos invehantur, quòd Divitibus liberè sua rapiant, sæpius autem è converso, Negotium non habeas cum ditiorite, ait Ecclesiasticus, fiet enim tibi, quod vasi luteo, cum æri alliditur, Tanquam debiliorem affliget, dum caput frangat. *Ditiorite ne socius fueris, Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur.* Et alio loco ait : *Venatio Leonis Onager in eremo; sic & pascha divitum sunt pauperes. Mille fraudibus Dives obruet pauperem; Dives injustè egit, & fremet.*

Eccl. 13. Pauper autem lesus tacebit. Quibus, aliisque loquendi formulis Spiritus Sanctus modum agendi describit, quo Opulenti in egenos grassantur, & propter quas ita singillatim enumeratas violentias Pauperem præmonet, ut sibi à divite caveat; utpote à quo nunquam nisi afflictus disciturus sit; nunquam non spoliatus, & ad usque medullas exhaustus: denique etiam adhuc deridendus ac explodendus:

Eccl. 13. supplantabis te &c. & in novissimo deridebit te. Indagate, quæso, an Spiritus Sanctus ullo in loco similem modum usurper, quo iniquitatem discoperiat, quam Divites à Pauperibus sustinent, atque ad illos dicat; ut à Pauperibus sibi caveant, uti pauperem exhortatur, ut sibi caveat ab

opulento? Indicio proinde est, opulenti contingere, ut opulenti egenos, quàm hi illos exspolient; & si alicui rapacium nomine compellantur, quæ unquam proportio invenietur inter rapinas hominis infirmi ac debilis, & robusti ac vegeti? Apocum ad mellificandum in viridibus excurrunt, si fures sunt, certè imbecientes sunt, quia flores, in quos incidunt, succo suo ita exspoliant, ut inde flores nihil damni accipiant; si tamen eas furti condemnare volumus, videamus nonnihil, quàm longè gravius argui ursus debeat, quando semel prodit suo illo è nemore ad occidendum Apibus. Ursus cum in fauce incidit, totum ei se immergit, & nulla habita ratione strepitus aut clamoris, ipsorumque aded aculeorum, quibus missellæ bestiæ ad justam rerum defensioem catervatim in eum involant, uno quasi ictu multorum mensium labores pessumdat, Imago hæc est illius tyrannidis, quam multi Domini, heu nimium crudelis in miseris ac pauperes suos subditos, in millenis eventibus exercent, præcipue autem, quando rebus, quas ad conservandam vitam necessarias subministrant, immane pretium imponunt; illas autem, quas vicissim ipsi à subditis recipiunt, longè minimo estimant. Instar Ursi in medios subditorum suorum labores effleris quædoque Dominus irruit, & donec omnes ad ultimam usque guttam eorum sudores exsuxerit, eosque omnibus subditijs destitutos viderit, non discedit. Interim Pauperibus objicitur, furtis illis

illos deditos; nemo nisi Pauperes Dominis suis furum nomine veniunt; hi sunt, qui regionem deprædantur, possessiones invadunt, omnia secum mala invehunt: adeo suâ ipsi cupiditate excæcantur Divites Avari, & radix illa cupiditatis in fundo cordis absconditur, quam in alijs mille modis detestantur. *Qui prædicas non furandum, furaris.*

VI. Nec mitius egeni à mercatoribus habentur, qui, cum videant merces suas paratâ pecuniâ non exsolvi, inigne sibi privilegium fingunt, quos omnes ad majus pretium extollant, quas pauperibus credunt. Defendant quidem se, ac excusant speciosis illis titulis, lucri cessantis & damni emergentis; nescio tamen, an hi tituli in omnibus eorum contractibus cum veritate subsistant; putôque, non raro illis pro uncio servire, quo illos fructus accipiant, quos manibus apprehendere non valerent; puto eos mercium, quas aliquando soluturis credunt, non tantum non facere jacturam, sed lucrum; cum alia ratione (ob eam qui est præsentis pecuniæ defectum) vix aliquid venderent, si nihil nisi numeratâ pecuniâ vellent permutare: dubito etiam, ne sæpius periculum hoc magnum, ab ipsis apprehensum, verum non sit, quo ad tempus præstitutum debita non expungenda metuunt, cum non raro Vadem requirant; imò Vade non contenti, etiam pignus exposcant: & tamen adhuc titulo periculi, quod subeant solutionis nunquam obtinendæ, merces non tantum non infimo, sed ne

summo quidem venales proponunt, ultra hoc eas taxando. Interim Pauperum protectores se venditant, dicuntque, quòd, si absque ipsis esset, Egeni quàm plurimi fame emori conspicerentur. Ita qui Elephantis fossas struunt, eosque oppidò fessos & excavu semineces, magno labore inde extrahunt, medios inter conatus coram ijs tanquam gratiosos liberatores se jactant, & ad sua miseram bestiam, per omnem vitam, servitia cogunt, perinde ac si eam ab ipsis dono accepisset. Sed, avertat Deus, ne unquam in cuiusquam hominis cor Avaritia surrepat, utpote quæ ita illum excæcat, ut minus etiam, quàm bellua aliqua videat, Asina avarissimi illius Prophetæ Angelum in via occurrentem, ac evaginato sibi gladio minas intentantem videt, ut ipse autem Prophetæ non videt. Unde consilium omnibus Mercatoribus perquam salutare hodie proponere velim, ut in suis contractibus, antequam quidquam decernant, Docti cuiuspiam Confessarij mentem exquirant, quid hac illave in re sibi liceat, quid non? quia quantò est facilius, cibum non deglutire, quàm, ubi degluteris, nauseabundum rejicere, tantò etiam est consultius, illud, quod proximi tui est, in contractibus relinquere intactum, quàm, ubi sustuleris, restituere. Deinde sæpe ac multum negotiari, & negotiando nullum alteri damnum conciere, admodum arduum ac difficile est: *Si Dives fueris, non eris immunis à delicto*; ait Spiritus Sanctus. Quid si de possidente in-

Zz 3 telli-

EGNERI
O Christianus

telligitur, multò magis de acquirente intelligendum est; utpote qui errori magis obnoxius est; ob quam causam, ne in errorem inducatur, oportet, ut consilium ab alijs exquirat. In omni contractu inter emptionem & venditionem peccatum quasi medium interfacet, instar pali, qui inter duos muros medius claudi & conjungi debet: sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, dicit Sapiens, sic & inter medium venditionis & emptionis angustabitur peccatum. Quasi Injusticia inter duos istos terminos in eas fit angustias redacta, ut, etiam cum velit, evadere libera non possit. Hinc fortiter ab Emptore detinetur, illinc à Venditore, ita ut non minùs ægè inde evadat, quàm plus inter duos muros insertus. Emptor Lucrum quærit illicitum, vel in parcitate pretij oblati, aut in moneta infra justum valore. Venditor mercium suarum defectus occultat, vel, etiam interrogatus, tam non exponit, ut etiam datâ operâ officinas multùm tenebrosas eligat, intra quarum ambiguum lucem, dolos suos & mercium defectus magis abscondat. Inter medium venditionis & emptionis angustabitur peccatum. Peccatum in illis tenebris habet se sicut in loco, ubi nullas sui species excitare potest; unde etiam occultum remanet. Certus quidam Dives S. Launomaro Abbati quadraginta nummos dono misit, quos illico Sanctus Aitari impositos, cum singulos sollicita manu versasset, ex omni numero, triginta novem illico remisit, retento uno solo, cum di-

Eccli. 27. 2.

Sur. in vita.

cto: solum istum justo lucro, reliquos omnes iniquo comparatos esse. O si artem calleretur, quâ bona vestra ab alienis segregaretis, ut solium à critico separatur, fieri posset, ut in quorundam negotiantium domibus parùm sinceri remaneret, omnia cetera velut per cribrum excuterentur. Saltem injuriam nemo illis facit, qui suspicionem non levem hæc in parte fovet; sermè ut illis nulla sit injuria, qui ex loco peste infecto veniunt, etiamsi quis de eorum sanitate ambigat, vel etiam quadraginta dierum intervallo ab aliorum illos commercio arceat. Ideo Thebani veteres ad Magistratum Negotiatores quosvis non admittebant, nisi decem annis ante negotiationi nuncium remisissent; rati, tanto omnino tempore fore opus, ut, qui negotiationibus vacasset, avaritiæ se suspicione liberaret. In quorum confirmationem adduci illud Ecclesiastici posset: *Difficile exiit Negotians à negligentia.* Et verò tam inveterata est negotiantium consuetudo, negligenter investigando quid justum, quid non justum sit, ut meritò, antequam Justitiæ bilanx eorum manibus committatur, ut alieno bono illâ utantur, oporteat eis satis temporis concedere, ad tam pravam assuetudinem dediscendam. Quæ ipsa negligentia quid aliud nobis demonstrat, nisi quòd magna pars iniquitatum oculos adeò inentios effugiat?

VII. Quòd si occulta est avaritiæ pestis, etiam quando foris actione aliqua effectûque se prodit, nemo non facile

facile intelliget, quanto magis illa, quæ se condit in pectore, & ultra affectiones animi non profilit, futura sit incognita? In multitudine negotiationis tua repleta sunt interiora tua iniquitate, ait Ezechiel Propheta. Quis unquam conscientie sibi ducit nimium pecuniarum amorem? Imò prudentia, vel summa quandoque sapientiam illum existimant. *Sapientis sibi videtur vir dives: verba sunt Sancti Spiritus. Qui magno affectu bona sua possident, non prudentem modò, sed & sapientem se credit; non tantum dicit, remotis etiam & longè adhuc postis familiaritatis necessitatibus debere prospici, sed cuilibet incumbere obligationem, quæ rerum suarum rationem habeat: Unde pro tantillo ter rapugillo, quantum formica pauculis horis circumiret, mille litibus nonnulli se implicant, alienationes animorum mille concipiunt & amaritudines animi, ac ferro se parant defendere non minus, quam si ab hoste quovis intensissimo ad necem quærentur, Sapientis sibi videtur Vir dives: Et tamen Spiritus S. longè aliam de illo sententiam fert, cum dicit: Nihil iniquius, quam amare pecuniam. Paulo majorem inordinatus ille affectus, quem in retinenda aut augenda pecunia fovetis, timorem vobis incutere debet; nimis enim quam multam pravi & scelerati in eo latere potest. Quoties Servator noster acerbè in Pharisæos invehitur, non quòd fures sint, qui aliena rapiant, sed quòd avari, qui plus æquo etiam sua amant? Quid igitur de Christianis dicere o-*

portebit, quibus fidei Lumine bona maxima ac præstantissima, quia Divina, innotescunt? Si quis digitis conjunctis nascitur, ajunt Leges, non videtur sanus esse, si incommodatur ad usum manus; Mihi credite, quòd cum conscientia sanà & sincerà valere vos arbitramini, si tantum nullam domi vestræ rem alienam hætere judicatis, plurimum in ferendo de vobismetipsis judicio fallamini. Digni illi conjuncti magni loco mali habentur; ingens ille numerorum amor, manus illæ in retinendis facultatibus compressæ, inque erogandis illiberales, magnam in vobis arguunt infirmitatem, & vestrum è bonorum Christianorum albo nomen expungunt. *Non solum avarus est, qui rapit aliena, sed qui cupide servat sua, ait S. Augustinus, & vestrum è bonorum Christianorum albo nomen expungunt. Non solum avarus est, qui rapit aliena, sed qui cupide servat sua, ait S. Augustinus, & vestrum è bonorum Christianorum albo nomen expungunt.*

II.

VIII. Verùm magis adhuc in lucem protrahamus occultæ hujus radicis malignitatem, & quàm ea malorum fecunda sit mater, exponamus: Radix omnium malorum est cupiditas! Enimverò, ut prodigiòse fecunda argui possit, satis est dicere, esse summè occultam: cum & Radix, quòd altius in terram se insinuat, tantò etiam frondosiores crebriorèque ramos in auras exollat. *Mitte radices deorsum, & faciet fructum sursum. Isa 37.* Et certè quis dicendo assequatur, quòd quàmque mala nullo non die ab Avaritia pullulent? dicam: omnes.

Ita

EGNERI
O CHRISTIANUS

Ita est, repeo, ac cum S. Jobo pronuncio, ideo in Mundo malos reperiti, quia reperiuntur divitiæ: *Quare impij vivunt? Rationem audite: Sublevati sunt, confortatiq; divitijs.* Habere quiddam commodum gratumque est, scalæ instar ijs servit, quæ ad omnem malitiam gradum faciunt, & instar fulcri est, quo nitantur: *Sublevati sunt, confortatiq; divitijs.* Quid Hedera fieret, si murum non haberet, quo sustineretur? illico in terram concideret, & à viatoribus conculcata exaresceret. Ita, cum mali superbiâ intumescunt ac eriguntur, cum se nimiam rerum abundantiam dilatant, contemptis hominibus discedunt nec Dei porro ullam rationem habere, non aliunde id fit, quam ex adjunctis, quæ rerum copia subministrat, & illo ex succo, quem opes pro arbitrio, & cum libuerit, abunde suppeditant.

IX. Atque ita rem se habere, geminam Avaritiæ consideratione palam fit: primò si eam contemplerur ut suorummet actuum effectrix est: secundò prout alijs animi Passionibus servit, ut suos actus producat: Primò modo considerata, sexcentorum radix malorum est. Quis enim satis explicet omnes illas injusticias, quas in rebus vel æquirendis, vel conservandis, vel augendis Avarus committit? *Qui in multis factus est, multiplicat malitiam,* qui varijs negotijs distinetur, multis curis & contractibus implicatur, non nisi difficillimè evadet, quin à capite ad calcem iniquitatibus obsideatur. Maximè, si his

peccatis etiam illa accedant, quæ Avarus ab alijs committendorum causam eadem ex causa præbet. Nihil unum hominem Opulentum animis vestris subijcite, qui largitionum ac speciosarum commendationum ope tandem obrinet, ut his quæpiam in longum protrahatur, ejusque desilio impediatur. Quis peccatorum numerum inibit, quorum hæc violentiæ est causa? Quoties paupercula illa vidua ei sit obviam, mille inabeuntem imprecationes conjicit; obverso illi tergo ignominiosè cinem appellat, Turcam, Proditorem, & ipso Judâ familiæ suæ nocentiores detestatur. Hoc quasi lacte familiam suam teneram adhuc pascat: quæ etiam ipsa exemplo afflictæ Matris spiritu exitialis vindictæ concitatur, nec æquis aspicere deinceps oculis potest injustum oppressorem, nec quidquam ferè aliud in ore habet frequentius, quam injurias sibi ab illo devite illatas. Ex quo videre est, quam depiosam messem à maledicta hæc Avaritiæ radice malignus spiritus colligat; quam maliciosus ille litigator in pectore plantavit, in corde Viduæ propagavit, & in animis oppressæ & auri alieni viribus sub jugum mille familiæ ad culmen perduxit.

X. Sed hoc minus adhuc est. Ingens illa peccatorum copia, quæ ex Avaritia proveniant, tunc maxime accumulatur, quando omnibus alijs animi affectionibus subservit, ita ut molimina sua impia ac scelestæ perficere valeant. Superbia & Avaritiâ Sacris Paginis majorum omnium principium

Eccli.
34.10.

cipium nominantur. *Initium omnis peccati superbia est. Radix omnium malorum est cupiditas.* Utrumque rectissimum est, ait S. Thomas, sed ratione diversa: superbia enim maiorum omnium initium est in Intentione, Avaritia verò in Executione. Superbia Architecti officio fungitur, qui ædificium designat; Avaritia opificum principem agit, qui opus urget, materiam parat; & ad eum modum, quem Architectus notavit, ædificium construit. Et reverà quod uspiam peccati genus est, ad quod pecunie non possint concurrere? Pecunie obediunt omnia, dicebat Sapiens: & ideo, si intuitu cujuscunque boni temporalis homo inducitur ad terga Deo obvertendum, minimè oblectum est, partem aliquam eo in scelere pecuniam habere, vel tanquam finem, qui ad illud inducat; vel tanquam instrumentum, quo finis facilius obtineatur. Illa ipsa peccata, qua contra Deum rectè tendunt, cum pecuniis intropexeritis, videbitis ferè omnia ex habendi Cupiditate originem suam fortiri. Lulor ille nefarius tam impiis ore suo blasphemias evomit, ut rictu quodam infernali magis abominabiles prodire non possent. Quis autem linguam hanc scelestissimam alius inflammat ignis, quàm desiderium lucri, quo accenditur, aut jacturæ impatientia, quam nequit concipere? Unde perjuria illa in contractibus tam pronata nascuntur, illa falsa testimonia coram tribunalibus, superstitiones, Sacrilegia & alia infinita scelera & inaudita? Qui ve-

R. P. Segneri *Christi. instr. Tom. I.*

ram originem scrutatus fuerit, non nisi ex sordido hoc fonte Avaritia scaturire deprehendet. *Avaro nihil est scelestius.* Quàm rara sunt homicidia, quæ Avaritia aut non imperet, aut non propriâ manu exequatur? Id quod etiam de inimicitiiis dixerim, de pertinacibus odiis, de calumniis & contumeliis, quæ omnia pessime hujus Matris fetus sunt infelicissimi. Et si Immunditia venoso quodam torrente omnem penè Christianum Orbem inundat, nemo non videt inundationem istam Avaritiæ rectè tribui, ut quæ aggeres omnes rumpat, & pecuniis repagula perfringat, quibus castitas hæcenus tuta perstitebat. Imò, quod omnium maxime mihi dolet, quod omnium maxime mihi dolet, mala filiorum educatio (præcipua malorum quorumvis origo) magnam partem, si non omnem, uni Avaritiæ debetur. Non ignorat Mater illa, quanto cum periculo discurrat, ac vagetur filia: sed maledicta illa, Matrimonio illam illigandi spe excæcata, omnia, quæ videt, videre se dissimulat. Pater ille, ut negotiis suis vacet, familiæ curam seponit, ac filiis quidvis agendi licentiâ permittit; Et licet posset uni alterive filio suo traditâ uxore plagam Libidinis curare, quæ putri fœtore viciniam & domum insicit, pensâ tamen id non habet, quia proprii emolumentii studium id non permittit, ut curando vulnere pretiosum Balsamum comparetur. Respondent, è re familiæ non esse, illam in plures partiri. Quod si filii interim periant penes ipsos culpam residere. Filiam quo-

Aaa

quo-

EGNERI
O Christianus

quoque, si ætate tenera marito seni, deformi & deliro, diviti tamen, desponsetur, & hac occasione peccandi ansam arripiat, sibi imputare debere. Hæreditatem, quæ speratur, omnibus adulterijs horrorem adimere, quæ ex conjugio magis licito, quàm utili subnasci possunt. Felix dici posse omnine conjugium, cujus Pronubum agat proprium commodum, cum Marsupio, numerato are pleno. Neque hic finis malorum, quorum avarus Pater causa est. Filium rotis viribus ad Sacros Ordines adigit, qui tam ad tremendum Sacrificium offerendum ineptus est, ut ne alteri quidem facienti servire aptus sit. Quin & Ecclesijs ac curijs parochialibus admoventur, qui ad devorandum, non ad pascendum gregem idonei noscuntur. Oradix Avaritiæ maledicta! Quis fructus pestilentissimos numeret, quos producis? *Nihil est malorum, quod non cupiditas aut concipiat, aut parvuriat, aut nutriat*: exclamat S. Valerianus. Uno verbo: si Christiani Christiani non sunt, aut tales non apparent, non nisi in habendi studium culpam conjicite, & non errabitis. Si à Spiritu Evangelij remoti sunt ac alieni, in fundendis ad Deum precibus remissi, in audiendo verbo Dei negligentes, in frequentandis SS. Sacramentis tepidi, cerè certius aliam hujus socordix causam non reperietis, quàm adhesionem illam, quæ rebus temporalibus nimium agglutinatur, quarum incrementum, ultimum suum finem statuunt: unde fit, ut quem-

*Item. 20.
de Avar.
vii.*

admodum terra illa, quæ producendo auro occupatur, cætera sterilitate, ita animæ, quæ in accumulandis opibus distinetur, ineptæ evadunt ad illa majora bona procuranda, quæ vitæ futuræ proficua perferrent.

XI. Notum, sed planè horribilium SS. Canonum effatum est, quò olim Sacerdotes aurei in lignis calcibus consecraverint, modò aurei in calcibus aureis consecrent ligni Sacerdotes. An igitur male mos invaluit, quo Ecclesijs magnæ pecuniæ donantur? Imò quæ restitit reddidit gloriosos Constantinos, Carolos, Pipinos &c. quàm illius liberalitas? Malum omnino est, quò dicebam, cum ex auro nascitur Avaritia, cumque hæc finem habet pro medio & medium pro fine, aurum in toxicum convertit, quò in antidotum salutis fuit oblatum. Opera Ecclesiæ receptæ sunt ad potendum, ac propagandum Dei cultum: Avaritiæ è diverso èd multos adeptos, ut ex cultu Divino quantum facerent. Simonix nimium quantum frequentes, ac ingeniose excogitate id palam faciunt, uti etiam luxus, quem auctoritatis gradui debita servanda titulo bellè palliant. Unde dixit Ecclesiasticus, quòd aurum Sacrificiibus sibi non caveant, offendiculo sit. *Signum offensionis est aurum Sacrificium, Ve illis qui seclantur illud, non illis tantum exitium comminatus est, qui seclantur illud, sed iis etiam, qui in eo fugiendo minus cauti sunt. Et omnis imprudens peries in illo.* Appo-

ret revera, talem indolis ac naturæ diversitatem Amorem Dei inter, & Amorem nummorum intercedere, quæ omnem reconciliatiois spem è medio tollat. *Non potestis Deo servire & Mammona*: siquidem appetitus habendi (omnium aliarum affectionum vehementissima) paulatim ita hominis Christiani animum ad malum disponit, ut denique ad omne genus sceleris, quo divitias seu finem suum assequatur, faciat expeditum. *Avaritia in capite omnium*. Hoc est primum illud mobile, quod omnes alias affectiones, seu sphaeras inferiores secum in gyrum rapit.

III.

XII. Modò saltem, quemadmodum profunda ac fecunda Avaritia radix est, non esset tam tenaciter affixa cordi, indèque tam difficulter evellenda. Sed, quod pejus est, & in vitio hoc detestabile, curatu est difficillimum; quæ difficultas ex duabus illis qualitatibus, quæ hæc tenus observamus, profunditate nimirum, ac fecunditate, oritur. In primis enim qua ratione curabitur malum, quod ipsa sua profunditate occultum est? Avaritia, ut vidimus, palliolo Prudentiæ se abscondit, aut Parsimoniam, in futurum se extendentis: quam igitur spem sanationis faciat? Imò non decrescit, sed augetur cum annis malum, & quo plus acquirit, plus crescit, Prodigus, ait S. Thomas, facile cum tempore perlanatur, aut quia ad inopiam redigitur, aut quia senio aggravatur. Avarus contra cum luca procedunt, rapacior evadit, ad modum fluminis,

quod, quo aquarum plus devolvit, tendit ripis, ut alveum dilatet, est infestius. Quò annis sit gravior, eò fit animo sagacior, & mille modos, quibus Summam augeat, adinvenit, Pyramidis instar, quæ quantum crescit altitudine, tantum acumine & subtilitate. Præterea sicut radices cum annis magis semper ac magis terram pervadunt, ita avari annorum accessu magis ac magis se occultant, crescente semper titulo providæ in futuras necessitates sagacitatis, quo cupiditatem suam obtegunt. Ut pote cum ex una parte crescente annorum numero crescat etiam infirmitas & valetudinis incommoda, ex altera minuat pluræ congerendi facultas. Et hinc, ut S. Thomas annotavit, Avaritia, cum sit malum tam reconditum, fit omnino insanabile. *S. Tho. 2. 2. q. 118. a. 5. ad 3.*

XIII. Simile quid dici debet ex altero capite, quòd Avaritia non profunda tantum sed & fecunda sit, spectando multa peccata, quæ per illam committuntur, dum pecunia aut ut finis, aut ut instrumentum attenditur. *Quæ spes concipi potest remedii sceleribus his inveniendi, si alimenta, quibus eanutriuntur, indies magis ac magis adjiciuntur? Asserunt Medici, Vulnera hydropicorum esse incurabilia, cum tota fermè plagarum curatio in earundem exsiccatione consistat, quæ in corpore malis humoribus refferto sperari non potest. Plas adhuc de peccatis Opulentorum propriis dicam. Quomodo cicatricem obducetis plagis Superbiæ, Ambitionis, Vindictæ, Crudelitatis in pauperes,*

Aaa 2

Libi

EGNERI
O Christianus

Ezech.
21.

Libidinis, Dissolutionis, Gulæ! Impossibile id mihi videtur, cum hujusmodi plagis reparandis superfluum illud multarum facultatum alimentum subtrahi deberet, quod illi tamen novis semper accessionibus audere contendunt. *Aqua nutrierunt illum: abyssus exaltavit illum.* Super abundans Hydropici istius humor omne genus scelerum fovet; & abyssus illa insatiabilis Cupiditatis modum suppeditat, quo quasi cum honore & gloria peccet.

XIV. Hæc ipsa perniciofa habitudo, quæ Avarum ob morbi sui difficultatem reddit incurabilem, ex eo etiam capite reddit insanabilem, quod Medicum aut non admittat, aut admissio non obediat. Hujusmodi ægrotus infinitis opus haberet hortationibus, quibus ad rerum cælestium desiderium, & terrenarum contemptum inflammaretur. Hic tamen, qui negotiationibus implicatus, & rei augendæ intentus est, nunquam suppetere sibi tempus arbitratur, quo cum aliis audiendo verbo Dei intersit; imò cum interest, illud non audit. Si hoc ipso tempore, quo ad vos è pulpito declamo, magnus quis tumultus excitaretur in Ecclesia, declamantem me non perciperetis, sermoni interessetis, sermocinantem non intelligeretis. Ita animabus illis accidit, quæ negotiis terrenis sunt immerse; etiam cum concioni assistunt, tantus cogitationem, ac solitudinum strepitus eandem cor obsidet, ut etiam cum audiunt, verbum Dei non audiunt: *Audientes non audiunt;* nisi

etiam velimus dicere, quod autem quidem bene, at in animo cæco Prædicatorem, ceu nimis simplicem aut bona illa, quæ ipsi aut non cogitant, aut non intelligunt, æquomodis extollentem murmurent. Ita Pharisæi, quia Avari erant, pro eo, quod verbis Christi moverentur, cum ridebant. *Audiebant autem cum hæc Pharisæi, qui erant Avari, & non debant illum.*

XV. Propterea soli jam Confessario maledicta hæc radix evellenda relinquitur. Sed animo studioso Pharisæi eos inquirunt Confessarios & domi Medicos, qui eos non turbent, aut illis religionem incutiant; non aliis se credunt, nisi qui pullos eorum humeris supponunt, ut suavius suis malis indormiscant. Quod si præter opinionem in Medicum prudentem incidant, qui quietem eorum noxiam disturbet, & abolitionem se negaturum comminetur, si solum istam suam non illico extantiant; & interim Eleemosynas in Avaritiæ remedium & aliorum scelerum expiationem præferbat, melius omnino ab exhomologeterio abstant, Confessarium, ut officii intersit, minimè que benignum accedant, nec unquam amplius ad eundem revertuntur; quemadmodum juvenis quia in Princeps fecit, qui, cum à Christo audisset, omnia sua sibi relinquenda & donanda pauperibus; thesaurum in celo velle, ut ut opibus suis magis æstimabilem, abire vestis, & porro non rediit, quidquam interrogaturus; non quod alioquin non

esset ad virtutem propensus, ut qui à juventute sua omnia decem Dei præcepta sedulus observavit: *Omnia hæc custodivi à juventute mea*: sed solum quoddam esset dives, & pingue patrimonium obtineret: *abiit tristis: erat enim habens multas possessiones*. Ex quo ipso argumentum sumite, quæ salutis spes illis remaneat, qui affectum hanc sibi imperare permittunt eò usque, ut etiam modis non licitis ditari velint? Si de quocunque divite, non sua tantum industriâ facta, sed in divitiis etiam nato, tantus est timor concipiendus; mihi certè tam facile non foret, spem fovere, cum ipse Dominus ailerat: *Quàm difficile, qui pecunias habent, in regnum Dei introibunt!* quàm difficulter illi salutis fient compotes, qui multa possident, & ipsi à bonis suis multis possidentur! Profectò Dei manu & efficaci illius Gratiæ opus est, quæ sicut caeleste quoddam oleum holce in Polypos effusum, eos à dilecto sibi seculo divellat; alia ratione verba hominum erunt sine viribus; non privatim, non publicè hortando, non protestando quidquam proficietur, remediis omnibus in irritum cadentibus: *Qui aurum diligit, non justificabitur*: Aphorismus est Medici, qui non fallit. Fures reperti sunt, qui cum veniâ priorum criminum factâ è carceribus dimissi essent, mox ad genium redierunt, solertiùs, quàm antea unquam, furantes. Quin imò eadem experientia etiam docuit, quòd post virgatum publicum supplicium, post collum ferro insertum & infamiâ

publicâ castigatum, post proserptionem è patria, post annos complures in transitis exactos, denuo tamen furari petrexerint; ut adeò manifestum sit, quòd si etiam è furcâ pependissent, ad vitam subinde revocati, etiam à furcâ & quasi cum fune in collo ad furta quoque fuissent redituri. Usque adeò pessima hæc radix in corde falsis bonis fascinato, firmas radices agit, nec quidquam pensi habet, dum aliquid denuo rapere liceat. *Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.*

XVI. Estne quis vestrum, qui rationem reddere possit, cur S. Paulus Apostolus Avaritiam, Idolatriam indigitavit? *Idolorum servitus*. An quia Avarus Idololatriæ similis est, eidem materiæ cultum ac venerationem exhibendo, geminis nimirum illis metallis, quæ majori in pretio habentur? *Argentum suum & aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent*, aut quia facultates suas primo loco habet, quas ut conservet & augeat, iis affectibus prosequitur, quos soli Dei cultui impendere deberet? *Commutaverunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt.* Ita mihi persuadeo, nam si rem momentis suis libramus, tribus potissimum actionibus peculiariter demonstramus, quòd Deum nostrum ac Dominum agnoscamus: nimirum Fide, omnis ab ipso beatitudinis Spe, & Amore supra omne bonum possibile. Jam Avari Sectam velut aliquam & ipsi constituunt, sacrilegam planè & impiam: hanc inprimis ipsi produunt fide, quam habent nefariâ; dum plus

EGNERI
O Christianus

plus credunt opibus suis, quam Deo, non dubitantes, quin si Deo servierint multa confestim defutura sint; cum nullius rei inopiam metuant, dummodo attendant strenuè ad rem faciendam augendamque. Eandem sectam spes manifestat, quam magis in divitiis suis, quam auxilio divino fundant; unde sibi ipsis sufficere videntur, nihil à Deo se accepisse arbitrantur; haud aliter, ac si Dei providentia nullam in rebus humanis administrandis partem haberet. Denique apertum ejus sectæ indicium præbet infernalis quidam Amor, quo ardent ad audenda sua lucra, ea tanquam bonum supremum, supercælestè, ac quod contineat omne bonum, diligendo, parati pro quocunque opum suarum augmento Divinæ amicitie renunciare. Ita est, negari non potest, ex omnibus hisce capitibus Avarus omnino justissimè Idololatæ titulo compellatur. Ego autem insuper existimo, quòd hunc ipsum titulum mereatur ob singularem illam difficultatem, quam in corrigendo hoc vitio Avarus experitur; ita ut tantæ operæ res sit, hominem lucris intentum reducere ad semitam salutis, ac eum, qui Idola hætenus coluit, ad veram Religionem amplectendam inducere, Miraculis opus est, non aliter, quam si primò fides animo ejusmodi hominis esset inferenda.

Collet. v.
Avaritia

XVII. Euclio quidam admodum opulentus, cum opes magnas collegisset, id agebat unicè, ut suis illas usibus reservaret, de aliena inopia sublevanda nihil penitus sollicitus. Hunc

nescio quod symptoma nihil minime optinantem oppressit, extinxitque. Movit tam repentina mors agerem hominis, ut corpus demortui secum juberent, ad causam mali tam subitanei investigandam. Jamque apertè corpore scrutabantur viscera, cum magna admiratione percussit eos deesse animadvertunt. Cum tamen neminem fugiat, cor velut primum lapidem esse, quem natura fundandæ hominis fabricæ soleat ponere, & quoadmodum hoc primum est, quod occidit, ita solet esse ultimum, quod occidit. Sed quidquid sit, cor tamen inter viscera repertum non est. Paulatim post, cum arcam ære gravem aperirent, ad opes relictas inter hæc res dividendas, ecce cor humanum inter Draconis horridi unguis, quod illud non uno loco lacerabat, conturbatur. Attoniti retrò gradum referunt; cum audiunt, Draconem humanâ voce loquentem: Hoc autem inquit, & hoc argentum est pretium illud, quo Amicus iste meus cor suum mihi vendidit; unde ego, tanquam ejus Dominus, de illo quodlibet statuere, & eo frui possum. Ecce Opum Idololatram! qui pecunias sperper omnia amando ibi cor suum habebat, ubi thesaurum habuit: *Thesaurus vester est, ibi & cor vestrum erit*: & ne inde avelleretur, non hortuit in prædam illud cedere Diabolo, cum tanto rectius illud Deo consecrare potuisset. Sed ita fieri amat. Avarus etiam in hoc Idololatram vult æmulari, quòd animæ rationem, æquè ac ille, non habet.

Hic, ait de illo Ecclesiasticus, & *animam suam venalem habet, quoniam in vita sua projecit intimam suam.*

XVIII. Quis igitur non timebit inimicum hunc potentissimum? *Videte & cavete ab omni avaritia:* verba Christi sunt apud S. Lucam. Serio aperite oculos, nolite vobis ipsis imponere. Non est Prudentia, non Providentia illa, quæ Animæ vos vestra facit oblivisci, & finis, ad quem à Deo conditi estis; Passio quædam creta est, quæ cor vestrum occupat, & totum eodem momento animum ofuscatur, ut damnum illud non advertatis, quod vobis imminet, immensum & irreparabile. Docet quomodo disticatis; interim vera vobis simul bona eripit; aut ad perpetranda scelera vos impellendo, quæ nisi consultrice Avaritiâ perpetrassetis nunquam; aut ab actionibus pijs vos abstrahendo; ab erogandis inquam elemosynis, solitis devotionibus, Sacris Concionibus, pio SS. Mysteriorum usu, aliisque medijs efficacissimis, quibus non magno negotio æternam salutem possidetis consequi. Primum itaque avaritiæ malum est, videre non velle, juxta illud, quod jam diximus: *Qui querit locupletari, avertit oculum suum.* Primum igitur etiam remedium esto, velle videre. *Videte.*

XIX. Videte igitur, attollite, dilectissimi, tantisper oculos, neque in hanc infelicem terram illos ita contumaciter desigite, perinde ac si ex talparum etiam vos essetis genere, quæ ex Cæli aspectu mortem timent. Dei

filiis estis, Hæredes cæli, cohæredes Jesu Christi, atque ideo neque terretam, neque quidquid bonorum terram sapit, adorare debetis sed generoso pede calcate: *Didici terram calcare, non adorare:* vox sit omnium Christianorum excelsum suam dignitatem ante oculos habentium. Ferre non possunt Venatores, quod Elephanti dentes suos eburneos & candidos in eruenda ex sordibus esca, immundorum instar animalium, consumant. Quis igitur ferat, Christianorum Gentem nobilissimos & Deiz. Hic. capaces animos sordidis & luteis hisce bonis implere, quales sunt pecuniæ? Relinquamus ista his, qui non credunt.

XX. *Videte & cavete ab omni avaritia.* Deus jubet, ut ab amore pecuniarum vobis attendatis, *Cavete;* vos autem contrà existimatis, solum illum Beatum esse, & qui magis illas amat, & pluribus abundat. Quis proin duorum fallitur in ferendo judicio? Deus, an vos? *Aut Christus fallitur, aut Mundus errat.* Discite tandem accedere veritati, & veram in vobis fidem excitare: Non illos tantum in Beatorum numero reponite, qui bonis temporalibus abundat? *Beati dixerunt populum, cui hæc sunt.* *Ps. 143.* Sed illos potiùs in Beatorum catalogo reponite, qui illa quibusvis alijs volentibus relinquunt: *Beatus qui post Eccl. aurum non abiit.* Hoc autem inprimis cordi habete, quando cum filiis vestris atate teneris sermones miscitis, ne illis vestra hæc principia ita insculpatis, ut ea non nisi cum vita depo-

Clem.
Alex.
admo.
ni. ad
Gent.

Pier. l.
Hic.
rog.

EGNERI
O Christianus

deponant. Sed pro eo, quod bonorum caducorum æstimationem ingeneretis, cum Seniore Tobia dicite: *Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timerimus Deum.* In presentiarum, o mei filii, opes magnas non possidemus, sed time Deum, ei obedite, illum colite, Anima vestra salutem inter primas curas, atque ante alias omnes tenere, nec dubitate ullatenus: Deus vobis providebit, ut in hac vita, quæ brevi finem habebit, superent necessaria; in altera, quæ finem habitura non est, immensis vos bonis ac divitiis atque etiam honoribus cumulabit.

XXI. *Cavete ab omni Avaritia,* tanquam ab hoste jurato: *ab omni:* ab illa, quæ aliena appetit; ab illa etiam, quæ nimium propria amat; ab exteriori, ab interiori; ab illa, quæ fecunda est, & in opus prodit, ab illa, quæ solo in affectu sistit: ab illa, quæ Justitiæ adversatur, ab illa, quæ cum Liberalitate pugnat: *ab omni:* & mentore, quod S. Paulus Avaros unâ cum furibus Cælo excludat: *Neque*

1. Cor. Fures, neque Rapaces, neque Avari, 6. 10. Regnum Dei possidebunt. Nimis difficulter anima ad Deum redit, ubi aurum aliquando cupidè sectari cœperit. Gemini Pharaones potenti à Deo brachio sunt percussi; alter, qui instigante libidine Abrahamo uxorem rapuit; alter, qui lucri causâ populum Israeliticum oneribus oppressit. Ecce! primum vix attigit flagellum Dei, cum illico ad mentem rediit, & mulierem ereptam restituit; Alter subiectibus magis animum obfirmavit, instar

bufonis, & non desistit populum Israeliticum persequi, donec ipsa in persecutione, præ ceteris crudeli, vitam in Mari suo Rubro poneret. Et quo apertè intelligimus, quantum nobis ab Avaritia timere ac cavere debeamus; etenim si in corde nostras radices egerit, illudque possiderit, reddet illud incorrigibile ac insensibile: ac insensibile quidem ad Dei benedictionem, incorrigibile autem ad mentem correptionem.

XXII. Sed, qua ratione dissonam, inquiet non nemo, an in corde meo Avaritiam tam damnosam aliam, an potius curam ac debitam sollicitudinem, quâ, ut capiti, familia necessitatibus prospiciendum est? Non est hoc difficile, ait S. Augustinus: *Abes, & concupiscis: plenus es, & hinc morbus est.* Quomodo sitis naturalis hominis sani, & sitis maligna Hydropici dignoscuntur? Sitis naturalis congruo haustu extinguunt; maligna magis accenditur. Si bonis habitui vestro competentibus & statu ipso contenti estis; si Deum rogetis, ne divitias & paupertatem vobis immutat, sed congruam sustentationem largiatur; si moderata quædam mens vobis sufficit, proque ea debitas Deo gratias referatis, certi, quod si copiosior vobis prodesset, copiosior largiturus fuisset: sitis est hominis sani, quia exsaturatur. At si vestra forte non contenti semper altius ascendere, & conditionem vestram extollere concupiscitis; si semper messem copiosior, & hortæ vestra plena,

plena, & post messem annonæ caritatem optatis, ut quæ collegistis, magno pretio dividere liceat; si nulla vos tangat Pauperum miseria, sed summo erga eos jure utamini, quin unquam satis eorum sanguine replemini; ite, præstantem Medicum requirite, qui vobis medeatur, malè enim, imò pessimè animo estis affecti. *Sitis vestra sitis Avaritiæ est, hoc est Hydropici: Avarus non implebitur pecuniâ.* Et sitis hæc non extinguitur affundendo, sed diminuendo: non affundendo opes, sed diminuendo cupiditatem. Eleemosynis erogandis vos date secundùm conditionem & statum vestrum, & illa bona amare discite, quæ verè bona sunt, & bonum faciunt habentem, & tolli nunquam possunt. Oryx sylvestris quædam Africæ Bestia est, quæ nunquam non sitit; & tamen intra sua viscera talem liquorem habet, qui omnem sitim valeat extinguere. Ita se habent Avari: Bestiæ sunt, quia nec ratione utuntur, nec fide. Et bestiæ sylvestres sunt, quia inimici totius generis humani; dum desiderant, ut omnes alii ad incitas & paupertatem redigantur, ipsi verò soli ditescant: perpetuè siti flagrant, semper magis ac magis opes accumulandi, cum tamen intra se habeant, quo expleantur,

si velint, non modò ipsi, sed alii quoque, si, quæ congregarunt, beneficè distribuunt, & sic possessionum augendarum cupiditatem, quæ torquentur, tantisper moderentur.

XXIII. *Videte & cavete, ab omni avaritia: Doctrina hæc Christi est, voscam exequamini.* Ad quem effectum hæc vobis serviat communitio, quacum etiam vos dimitto: *Multum Deo fidite: præcipua avaritiæ causa est, maximè in infima plebe, Timor, ne ipsis deficiant necessaria.* Non ita: *sunt mores sine avaritia, ait Apostolus, Hebr. contenti præsentibus. Ipse enim dixit 13. 5. non te deseram, neque derelinquam.* Ut vestri mores avari non sint, sufficiat hoc, quod in præsentiarum vobis Deus largitur, junctum cum fide ac fiducia subsidii in futurum. An igitur timendum vobis est, ne Deus vos derelinquat? Non, non, non erit possibile: *non deseret, neque derelinquet: non deseret per Providentiam illam suam generalem, quam gerit erga omnes homines. Non derelinquet per Providentiam specialem, quæ illos magis fovet, qui in se confidunt. Et quid ultra petitis? Super terram præsentibus contenti estote: cum ad futura desideria vestra extenditis, cælum suspirate.*

EGNERI
Christianus